

ЗМІСТ

ВСТУП	12	ФРІТЬЙОФ НАНСЕН	38
КОНФУЦІЙ	14	КАРЛ ҐУСТАВ ЕМІЛЬ МАННЕРГЕЙМ	40
ЛЕОНАРДО ДА ВІНЧІ	16	АЛЬБЕРТ АЙНШТАЙН	42
БАРТОЛОМЕ ДЕ ЛАС КАСАС	18	ДЖОН ФЛІНН	44
РІЧАРД МАРТІН	20	АНТОН МАКАРЕНКО	46
ВІЛЬЯМ ВІЛБЕРФОРС	22	ЛЮДВІГ ГУТТМАН	48
П'ЄР ТУССЕН	24	ЧАРЛЬЗ ДРЮ	50
РОБЕРТ ОУЕН	26	ОСКАР ШИНДЛЕР	52
ЛУЇ БРАЙЛЬ	28	РАУЛЬ ВАЛЛЕНБЕРГ	54
АВРААМ ЛІНКОЛЬН	30	ДЖОНАС СОЛК	56
МИКОЛА ПИРОГОВ	32	НЕЛЬСОН МАНДЕЛА	58
ДЖОЗЕФ РАУНТРІ	34	ЕДМУНД ГІЛЛАРІ	60
ФЕРДИНАНД БЮЇССОН	36	ДЕВІД АТТЕНБОРО	62

МАРТІН ЛЮТЕР КІНГ 64

ВІК – ЦЕ ЛИШЕ ЦИФРА! 66

ФРЕД ГОЛЛОУЗ 68

ГАРВІ МІЛК 70

ХОСЕ МУХІКА 72

ТЕНЦЗІН Г'ЯЦО, 14-Й ДАЛАЙ-ЛАМА 74

ДЖЕЙМС ГАРРІСОН 76

В'ЯЧЕСЛАВ ЧОРНОВІЛ 78

ПАТРІК СТЮАРТ 80

МУХАММЕД АЛІ 82

ПАН ГІ МУН 84

КРІСТОФЕР РІВ 86

ТІМ БЕРНЕРС-ЛІ 88

БІЛЛ ГЕЙТС 90

АЙ ВЕЙВЕЙ 92

БАРАК ОБАМА 94

ДЖОРДЖ МАЙКЛ 96

ІЛОН МАСК 98

СЕРГІЙ ЖАДАН 100

ДЖЕЙМІ ОЛІВЕР 102

БЕНЕДИКТ КАМБЕРБЕТЧ 104

ДЖОН ГРІН 106

ДІДЬЄ ДРОГБА 108

ПРОФЕСОР ГРІН 110

УСЕЙН БОЛТ 112

ЛІОНЕЛЬ МЕССІ 114

ПОДЯКИ 117

ПРО АВТОРА 118

ПРО ІЛЮСТРАТОРА 119

ЛЕОНАРДО ДА ВІНЧІ

Хоробрий ерудит

Коли говориш про Леонардо да Вінчі, зазвичай більшість людей уявляє найвідомішу картину цього італійського художника – «Мону Лізу». Інші згадують його геніальні розробки літальних апаратів, які обігнали свій час на декілька століть. Але небагато хто знає, що крізь усе життя Леонардо проходить лінія доброти. Хоча відомості про життя художника досить уривчасті, свідчення з його записів та щоденників допомагають біографам скласти картину його незвичайної особистості.

На картині «Битва при Ангіарі» Леонардо зобразив справжні жахи війни, тому може здатися дивним, що він приймав у заможних італійських аристократів замовлення на дизайн зброї для їхніх військ. Проте деякі фахівці вважають, що це був його хитрий план і Леонардо навмисно робив дизайн з певними недоліками, створюючи зброю, яка насправді не могла завдати людям шкоди.

Леонардо не хотів шкодити і тваринам, тож відмовився від м'яса. Зараз це здається цілком звичайним, проте у Флоренції 16 століття м'ясо вважалося необхідним для повноцінного

харчування і навіть входило до релігійних обрядів. Вегетаріанство тоді сприймали як щось радикальне. Але Леонардо на цьому не зупинився: життя тварин було для нього таким важливим, що він навіть купував птахів, яких збиралися з'їсти або тримати вдома, просто щоб випустити їх на волю.

Леонардо був не лише ерудитом і професіоналом у багатьох справах, але й сміливим чоловіком. Він мав одностатеві стосунки в часи, коли гомосексуальність забороняв закон. Один з його помічників, Салаї, пропрацював у майстерні Леонардо тридцять років і був водночас його партнером. Леонардо згадав його у своєму заповіті, подарувавши «Мону Лізу», яку вже тоді дуже цінували, і половину своїх надзвичайних виноградників.

Багато про Леонардо ми знаємо з його щоденників. Він описував свій відчай від людей, що вимірювали свою значимість лише грошима та жорстокістю. Леонардо вважав скромність та людяність значно важливішими. Сьогодні Леонардо пам'ятають як генія, що дуже обігнав свій час – але його неймовірно добре серце надиhaє не менше.

1452-1519

АВРААМ

ЛІНКОЛЬН

Президент і миротворець

Авраам Лінкольн мав дуже складне дитинство. Його батьки не вміли ні читати, ні писати, родина була бідною. Мати Авраама померла, коли він був ще зовсім маленьким. Та попри це Авраамові вдалося стати одним з найкращих президентів США.

Коли Авраам достатньо підріс, то пішов працювати. Робота була фізично важкою, а зарплатня маленькою. Але йому хотілося мати шанс на краще життя. Авраам вивчав правознавство, десять років працював юристом, а потім подався у політики. Спочатку в містечку Іллінойс, а потім і в уряді США Авраам підтримував рух проти рабства. У тогочасній Америці темношкірих людей робили рабами та поводитися з ними жорстоко. Авраам з власного досвіду знав, як воно – жити у бідності та відчаї. Він вважав, що темношкірі люди мають повне право на «життя, свободу та пошук щастя» і заслуговують на оплату своєї праці.

У 1860 році Авраама обрали президентом. Але він не встиг навіть переїхати до Білого дому, а група південних штатів вже вийшла зі складу США, занепокоївшись, що новий президент заборонить рабство. Між північними штатами, які підтримували уряд, та південними, які

не хотіли попрощатися з рабовласництвом, почалася громадянська війна.

На третьому році президентства Авраам підписав Прокламацію про звільнення рабів. Цей документ надавав свободу рабам, які втекли з південних штатів під час громадянської війни. Згодом Авраам також затвердив Тринадцяту поправку до Конституції США, яка забороняла рабство на всій території країни.

Після чотирьох років кривавих боїв армія Авраама перемогла у громадянській війні. Президент закликав своїх прихильників у північних штатах пробачити тих, хто воював проти них. Також він відпустив багатьох південних солдатів, які опинилися у в'язниці, і забезпечив південні штати коштами для відновлення знищеного у війні. Найбільше Авраам хотів, щоб США стали єдиною мирною країною.

Але всього через п'ять днів після офіційного оголошення завершення війни Авраама застрелив прихильник рабовласництва. Авраам Лінкольн так і не побачив той мир, про який мріяв. Але його людяність та співчуття до своїх громадян, як прихильників, так і супротивників, забезпечили йому місце в історії.

1809-1865

НЕЛЬСОН

МАНДЕЛА

Миротлюбний президент

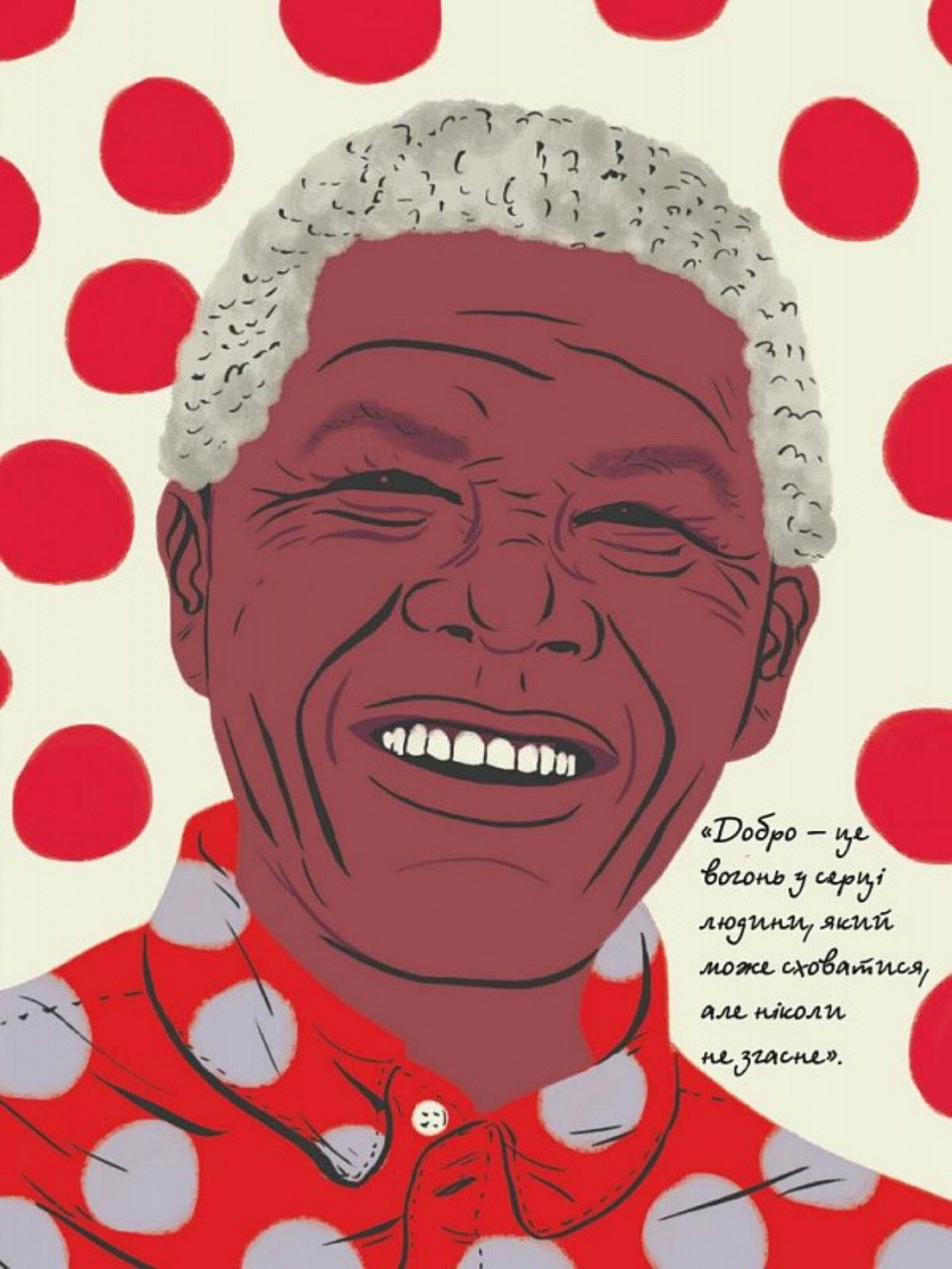
Ім'я «Нельсон» Мандела отримав від шкільного вчителя. До того його звали Роліглагла, що означає «бешкетник». Коли Нельсон подорослішав, то показав, що не боїться йти проти правил. І це допомогло йому змінити життя мільйонів людей у Південній Африці.

Більш ніж 40 років південноафриканці жили у режимі апартеїду – офіційної політики расового гноблення. Права людини залежали від кольору її шкіри. Темношкірі жителі не могли голосувати на виборах, а якщо заходили до лікарні, парку чи навіть автобусу «для білих», їх заарештовували. Білим людям, які спілкувалися з темношкірими, теж загрожувало покарання. Нельсон організовував мирні протести, закликаючи припинити апартеїд, та поліція часто відповідала на ці акції фізичним насиллям. Коли одна з демонстрацій закінчилася смертю 69 темношкірих учасників, Нельсон вирішив, що мирних протестів замало. Він очолив групу активістів, що бомбардувала поліцейські відділки й урядові будівлі. Нельсона заарештували за підготовку державного перевороту і присудили довічне ув'язнення. У в'язниці він зносив побої наглядачів, але не тримав на них зла. Замість того він вирішив

вивчити їхню культуру та мову – африкаанс. Нельсон вважав, що коли зрозуміє, як говорить і думає влада Південної Африки, то зможе з нею домовитися. З часом він переконався у безглуздісті насильства і знову закликав до мирного завершення апартеїду. Люди прислухалися до нього, а багато країн припинили торгівлю з Південною Африкою на знак протесту проти режиму. Під тиском усього світу уряд країни випустив Нельсона з в'язниці 1990 року – після 27 років ув'язнення.

На волі Нельсон задіяв свої навички ведення переговорів, щоб зупинити апартеїд. Водночас він закликав темношкірих громадян пробачити гнобителів. 1994 року в Південній Африці відбулися перші вибори, де темношкірі громадяни мали право голосу. Нельсон балотувався в президенти і виграв з неймовірним відривом. Ставши головою держави, він заснував інноваційну Комісію правди і примирення, яка надала людям можливість широко, але мирно висловлювати свій гнів щодо минулого гноблення. Коли Нельсон помер 2013 року, світ оплакував його як людину, що відмовилася від насильства та повністю змінила життя у своїй країні через прощення.

1918-2013

«Добро – це
вогонь у серці
людини, який
може сховатися,
але ніколи
не згасне».

ВІК – ЦЕ ЛИШЕ ЦИФРА!

Створювати цікаві винаходи,
організовувати благодійні заходи
та й взагалі спонтанно робити добро –
на все це здатні не лише дорослі.

Ось кілька справді неймовірних підлітків,
чия відданість іншим допомогла змінити
життя на краще.

БОЯН СЛАТ

нар. 1994

2011 року 16-річний Боян
пірнав із аквалангом і
побачив під водою більше
сміття, ніж риби. Це спонукало
його заснувати власну
компанію для очищення
океану Ocean Cleanup.
Вона зібрала більш ніж
30 мільйонів доларів на розробку
бар'єру, що скучує пластик в океані,
щоб його могли зібрати і переробити.

ІКБАЛ МАСИХ

1983-1995

Коли пакистанському
хлопчику Ікбалу було
лише 4 роки, його змусили
працювати на килимовій
фабриці. Після втечі у
10 років Ікбал став борцем
проти примусової дитячої праці.
Він допоміг більш ніж 3000 дітей
звільнитися від рабства, поки його
не вбили 1995 року.

ВАЛЕНТИН ФРЕЧКА

нар. 2001

2017 року звичайний учень із
села Сокириця на Закарпатті
Валентин Фречка розробив
технологію виготовлення
палери й картону із опалого
листя, яка має допомогти
вирішити проблеми вирубки
лісів й утилізації опалого листя
у великих містах. Зараз Валентин
працює над налагодженням
сталого виробництва палери
з листя в Україні.

ДІЛАН МАХАЛІНГЕМ

нар. 1995

У 9 років Ділан заснував
онлайн-групу, де американська
молодь збирала гроші на різні
місцеві проекти. Протягом
наступних 10 років його група
Lil' MDG об'єднала понад
3 мільйони дітей з усього світу.
Разом вони збирають кошти
на побудову шкіл, бібліотек,
дитячих майданчиків та
громадських садів.

КРТИН НІТЬЯНАДАМ

нар. 2000

Уже в 13 років Кртин винайшов аналіз,
який тепер допомагає лікарям швидше
виявляти хворобу Альцгеймера.
Він продовжує шукати способи
покращити життя людства
за допомогою науки і вже
займався проблемами раку
грудей і збереження водойм.

МЕТТЮ КАПЛАН

нар. 1997

У 13 років Меттью дізнався, що над його молодшим братом згущаються у школі. Тоді Меттью розпочав проєкт «Be One Project», який навчає нападників розуміти біль обраних ними і змінювати свою поведінку. Згодом цей проєкт перетворився на національну програму усієї Америки.

МОІН ЮНІС

нар. 2001

19-річний Моін Юніс із британського міста Бірмінгем щодня проходить болісну п'ятигодинну процедуру накладання бинтів на хвору шкіру через рідкісне генетичне порушення. Проте він активно підтримує інших важкохворих людей, допомагає збирати кошти на потреби свого хоспісу та виступає зі зверненнями у соціальних мережах.

РЕНЕ СІЛЬВА

нар. 1997

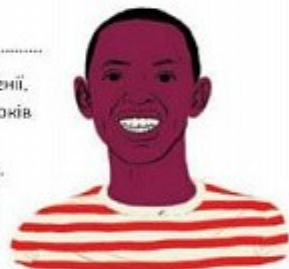
У 12 років Рене заснував газету в бразильському місті Ріо-де-Жанейро, щоб допомогти жителям своєї фавели – бідного району. У газеті він пише про проблеми своєї спільноти і хороших людей, які там живуть. З часом газета Рене розширилася і тепер охоплює ще 12 інших фавел.

РІЧАРД ТУРЕРЕ

нар. 1994

Родина Річарда живе у Кенії, де вирощує худобу. У 9 років Річард вигадав захисну систему миготливих ламп, які відганяють від худоби левів. Тепер його винахід використовують і багато інших людей. Система захищає і свійських тварин, і левів, адже фермерам не доводиться їх убивати.

РАЯН ВАЙТ

1971–1990

Коли у 13 років Раяну діагностували ВІЛ/СНІД, йому заборонили приходити до школи. Він хоробро боровся за своє право навчатися і публічно говорив про проблеми хворих на ВІЛ/СНІД. Раян змінював ставлення суспільства США до людей з ВІЛ/СНІД аж до своєї смерті у 1990 році.

Тебе надихнули ці хороші хлопці? Чому б до них не приєднатися?

Можливо, ти теж маєш ідеї щодо збору коштів на потреби людей або інші добрі задуми. Не бійся їх реалізувати – ти теж можеш зробити світ трошки кращим.

В'ЯЧЕСЛАВ

ЧОРНОВІЛ

Борець із тоталітаризмом

В'ячеслав народився 1937 року на території нинішньої Черкаської області. З дитинства він швидко вчився й опановував нове: читати почав з чотирьох років, а до школи пішов одразу в другий клас.

Вже в студентські роки, під час навчання на факультеті журналістики, В'ячеслав потерпав від власних, неприйнятних для радянського режиму, поглядів. Попри успіхи в навчанні його не взяли до аспірантури, адже він уперто виступав за свободу української культури та мови і захищав політв'язнів. Втім, всі ці залякування та цькування на В'ячеслава не подіяли.

Він був одним із учасників найяскравішої акції протесту проти арештів української інтелігенції. У вересні 1965 року в кінотеатрі «Україна» на прем'єрі фільму Сергія Параджанова «Тіні забутих предків» троє людей піднялися й публічно висловили протест проти репресій. Одним із них був В'ячеслав. Після акції його допитали, провели вдома обшук і звільнили з роботи.

Чим голосніше виступав Чорновіл, тим жорсткіше поводити себе радянська влада. За тримісячним строком примусових робіт послідував новий вирок: три роки в таборах суворого режиму. В'ячеслав писав жорсткі тексти

про свавілля влади, за кордоном його друкували й нагороджували численними публіцистичними преміями, а в СРСР саджали за ґрати. Сумарно В'ячеслав провів у неволі 17 років.

Лише 1985 року він повернувся із заслання до України і знову писав, виступав, протестував. В'ячеслав став одним із ідеологів Народного руху України – громадсько-політичної ініціативи, яку вважають рушійною силою боротьби за незалежність нашої держави. В'ячеслав ініціював проголошення ключових документів в історії сучасної України: Декларації про державний суверенітет і Акту проголошення незалежності. Десятиліття правозахисної, національно-визвольної та ідеологічної боротьби привели до того, що Україна стала суверенною, незалежною і демократичною державою.

1999 року В'ячеслав за нез'ясованих обставин загинув у автокатастрофі. Сумний, але красномовний факт: його похорони стали чи не наймасовішими в історії України. Попрощатися з видатним правозахисником, публіцистом і громадським діячем прийшли десятки тисяч людей, громадян вільної й незалежної України, за яку все життя боровся В'ячеслав Чорновіл.

1937-1999

